

The Effect of Qur'anic Stories on Preschoolers' Self-esteem During 2015-2016

Fatemeh Jafarizadeh ¹, Hamid Hojati ^{1,*}

¹ Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Aliabad Katool Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katool, Iran

* **Corresponding author:** Hamid Hojati, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Aliabad Katool Branch, Islamic Azad University, Aliabad Katool, Iran. E-mail: H_hojjati1362@yahoo.com

Received: 21 Apr 2017

Accepted: 08 Jun 2017

Abstract

Introduction: Self-esteem is one of the most important factors in personality development, which can cause increase in personality development and make positive changes in one's mental health. Reading the Qur'anic stories has a positive effect on children's upbringing and guidance. So, this study aimed to examine the effect of Qur'anic stories on preschoolers' self-esteem.

Methods: In this semi-experimental study with a pretest and posttest design, 60 preschool students in Gonbad-e Kavus City were randomly selected and allocated into the two groups of experimental and control during 2015-2016. We performed 8 sessions (twice a week for 60 minutes) of Qur'anic stories on the groups. The Cooper Smith's self-esteem questionnaire was used to collect data. The data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics (paired and independent t-tests) with the SPSS 16 software.

Results: The results of the paired t-test showed that the self-esteem level in the control group before using the Qur'anic stories was 27.03 (4/7) and after that was 27.73 (4/6) ($P = 0.054$). The results of the independent t-test showed no significant difference in the self-esteem level between the two groups only in the dimension of family self-esteem ($P = 0.006$).

Conclusions: The results of this study showed that the Qur'anic stories did not have a significant effect on children's self-esteem but it had a significant effect on family self-esteem. Families of preschoolers can be considered as an important factor at providing context for developing recognition and awareness on matters of faith and religious values.

Keywords: Qur'anic Stories, Self-Esteem, Preschoolers

تأثیر قصه‌های قرآنی بر عزت نفس کودکان پیش دبستانی گنبد کاووس در سال ۱۳۹۵

فاطمه جعفری زاده^۱، حمید حجتی^{۱*}

^۱ گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران
* نویسنده مسئول: حمید حجتی، گروه پرستاری، واحد علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، علی آباد کتول، ایران. ایمیل: h_hojjati1362@yahoo.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۶/۰۳/۱۸

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۰۲/۰۱

چکیده

مقدمه: عزت نفس از اساسی‌ترین عوامل رشد مطلوب شخصیت فرد است. که با افزایش آن موجب تغییرات مثبت در سلامت روانی فرد می‌گردد. بر اساس این می‌توان با نقل داستانهای بیان شده در قرآن در هدایت و تربیت و اصلاح کودکان قدم برداشت. این پژوهش بر آن است تا اثر بخشی قصه‌های قرآنی بر تقویت عزت نفس را در کودکان پیش دبستانی بررسی کند.

روش کار: این مطالعه نیمه تجربی کلاسیک با پیش‌آزمون و پس‌آزمون با دو گروه مداخله و کنترل بر روی ۶۰ کودک پیش‌دبستانی شهرستان گنبد کاووس با روش نمونه‌گیری تصادفی سال ۱۳۹۵ انجام گردید در گروه آزمایش قصه قرآنی در طول هشت جلسه (هفته‌ای دو جلسه به مدت ۶۰ دقیقه) انجام شد. ابزار تحقیق پرسشنامه عزت نفس کوپراسمیت بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون آماری تی زوج و تی مستقل و نرم‌افزار آماری SPSS ویرایش ۱۶ استفاده شد.

یافته‌ها: داده‌ها توسط آزمون آماری تی مستقل انجام شد که نشان می‌دهد عزت نفس کودکان در گروه کنترل ۲۷/۰۳ (۴/۷) و در گروه آزمون ۲۷/۷۳ (۴/۶) بعد مداخله را نشان داد که آزمون تی مستقل اختلاف معنی داری را بین دو گروه نشان نداد ($P = ۰/۰۵۴$). در مقایسه ابعاد عزت نفس گروه آزمون و کنترل فقط در بعد عزت نفس خانودگی اختلاف معنی داری مشاهده شد ($P = ۰/۰۰۶$).

نتیجه گیری: نتایج این مطالعه نشان داد قصه‌های قرآنی بر عزت نفس کودکان تأثیر معنی داری ندارد و فقط بر عزت نفس کودکان در بعد خانودگی مؤثر است. می‌توان از خانواده کودکان پیش دبستانی به عنوان بازوی توانمند در فراهم آوردن زمینه لازم جهت ایجاد شناخت و آگاهی نسبت به ارزشها و مسائل اعتقادی و دینی بهره جست.

واژگان کلیدی: قصه‌های قرآنی، عزت نفس، کودکان پیش‌دبستانی

تمامی حقوق نشر برای انجمن علمی پرستاری ایران محفوظ است.

مقدمه

اولین و مهمترین فصل زندگی انسان دوران کودکی می‌باشد. که شاخص‌ترین دوران زندگی جهت توسعه مهارت‌های بنیادی و حرکتی می‌باشد (۱). فصل کودکی زمانی است که فعال‌ترین دوران در ساختار یادگیری و آموزش و فهمیدن کودکان می‌باشد، نقشی که کودکان در این دوران به دست می‌آورند بسیار مهم و تعیین کننده است (۲). دوران پیش‌دبستانی زمانی است که شکل‌گیری روابط اجتماعی آنها با همسالان خود شکل می‌گیرد (۳). تحول اجتماعی کودکان، تحت‌تأثیر عوامل مختلف مانند وراثت، فرهنگ، محیط زندگی و روابط والدین با یکدیگر و روابط کودکان با همسالان و برنامه‌های آموزشی قرار می‌گیرد (۴). تربیت کودکان شاد و از نظر اخلاقی خوب، جزو هدف‌های مهم معلمان و والدین می‌باشد (۵). از جمله موارد مهم و اثرگذار در تربیت کودکان پرورش عزت نفس است که عزت نفس به احساس فرد نسبت به ارزشمندی تأکید او نسبت به خویش مربوط است (۶، ۷). عزت نفس به مفهوم خودارزشمندی از اساسی‌ترین عوامل رشد مطلوب شخصیت فرد است با افزایش عزت نفس احساس توانمندی و ارزشمندی در فرد به وجود می‌آید و موجب تغییرات مثبت در سلامت روانی فرد می‌شود (۸). جامعه‌ای که افراد آن از عزت نفس بالا و احساس مصونیت برخوردار باشند افراد در مقابل انواع فشارهای روانی و تهدیدها و وقایع ناگهانی مقاوم و پایدار خواهند بود (۹). داستان و داستان‌خوانی ابزاری برای پیشبرد تفکر کودکان می‌باشد. یکی از بخش‌های مهم ادبیات کودک قصه‌گویی است قصه‌هایی که کودکان می‌خوانند و می‌شنوند با به جا گذاشتن اثرات عمیق در کودکان، سبب آماده‌سازی آنها برای رویارویی با مسائل رشد و معاشرت با دیگران می‌گردد (۱۰، ۱۱). منظور از قصه‌گویی خلق یک ارتباط دو جانبه و متقابل بین قصه‌گو و شنونده است که قصه‌گو با بهره‌گیری از فنون قصه‌گویی و با تحرک قوه تخیل مخاطبین خویش و تأثیر متقابل پیام، خود را بشکل جدیدتری به

اولین و مهمترین فصل زندگی انسان دوران کودکی می‌باشد. که شاخص‌ترین دوران زندگی جهت توسعه مهارت‌های بنیادی و حرکتی می‌باشد (۱). فصل کودکی زمانی است که فعال‌ترین دوران در ساختار یادگیری و آموزش و فهمیدن کودکان می‌باشد، نقشی که کودکان در این دوران به دست می‌آورند بسیار مهم و تعیین کننده است (۲). دوران پیش‌دبستانی زمانی است که شکل‌گیری روابط اجتماعی آنها با همسالان خود شکل می‌گیرد (۳). تحول اجتماعی کودکان، تحت‌تأثیر عوامل مختلف مانند وراثت، فرهنگ، محیط زندگی و روابط والدین با یکدیگر و روابط کودکان با همسالان و برنامه‌های آموزشی قرار می‌گیرد (۴). تربیت کودکان شاد و از نظر اخلاقی خوب، جزو هدف‌های مهم معلمان و والدین می‌باشد (۵). از جمله موارد مهم و اثرگذار در تربیت کودکان پرورش عزت نفس است که عزت نفس به احساس فرد نسبت به ارزشمندی تأکید او نسبت به خویش مربوط است (۶، ۷). عزت نفس به

انتخاب شدند. که بصورت تصادفی ساده ۳۰ نفر در گروه کنترل و ۳۰ نفر در گروه مداخله قرار گرفتند. پژوهشگر بعد از دریافت معرفی نامه از آموزش و پرورش استان گلستان و شهرستان گنبدکاووس قبل از شروع پژوهش طی هماهنگی با مراکز پیش دبستانی مورد مطالعه و همکاری مربیان، جلسه اولیا و مربیان تشکیل دادند و هدف از پژوهش به والدین و مربیان و کودکان توضیح داده شد و به والدین اطمینان داده شد اطلاعات محرمانه خواهد بود و در صورت عدم تمایل می‌توانند از شرکت فرزندشان در مطالعه جلوگیری نمایند رضایت والدین کسب گردید قبل از شروع مداخله در هر دو گروه مداخله و کنترل پرسشنامه استاندارد کوپر اسمیت توسط کمک پژوهشگر از طریق پرسش از کودک تکمیل گردید. سپس در گروه مداخله کودکان بصورت گروهی طی ۸ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای به مدت ۴ هفته تحت متغیر مستقل قصه‌های قرآنی قرار گرفتند جلسات بصورت گروهی و در گروههای ۱۰ نفره انجام گرفت که پروتکل اجرایی جلسات به تأیید استاد مشاور روانپرستاری رسید. نوع قصه‌ها به تأیید ده نفر از مربیان پیش دبستانی با سابقه ۱۰ سال کار در مدارس و همچنین استاد راهنما و مسئول جامعه‌القرآن شهرستان رسید. پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت (SEI) شامل ۵۸ ماده است که احساسات، عقاید یا واکنش‌های فرد را توصیف می‌کند که به صورت بلی و خیر به آن پاسخ داده می‌شود مواد هر یک از زیر مقیاس‌ها عبارتند از: مقیاس عمومی ۲۶ ماده، مقیاس اجتماعی ۸ ماده، مقیاس خانوادگی ۸ ماده، مقیاس تحصیلی یا شغلی ۸ ماده و مقیاس دروغ ۸ ماده، نمرات زیر مقیاس‌ها و هم چنین نمره کلی، امکان مشخص کردن زمینه‌ای را که در آن افراد واجد تصویر مثبتی از خود هستند، فراهم می‌سازد حداکثر نمره عزت نفس ۵۰ است نمره ۲۶ و کمتر عزت نفس ضعیف، نمره ۲۷-۴۳ عزت نفس متوسط و نمره ۴۴ و بالاتر عزت نفس قوی است (۱۶) پرسشنامه عزت نفس کوپر اسمیت از بهترین وسایل سنجش عزت نفس است که به صورت گسترده مورد استفاده قرار گرفته است. مطالعات زیادی برای سنجش اعتبار و روایی این آزمون انجام گرفته است. موسی زاده به نقل از ابراهیمی ضریب پایایی این پرسشنامه در مطالعه ابراهیمی برابر ۰/۷۸ بیان کرده است (۱۷) در مطالعه خالدیان نیز پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به دست آمده است (۱۶) که قصه‌های قرآنی براساس مقیاس‌های عزت نفس کوپر اسمیت می‌باشد شرح جلسات در جدول ۱ آورده شده است.

شنوندگان انتقال می‌دهد (۱۲). تربیت اخلاقی در اسلام از مقامی بالا برخوردار است، نخستین شرط چنین پرورشی این است که این امر از دوران کودکی صورت بگیرد (۱۳). تقریباً یک ششم قرآن یعنی بیش از هزار آیه به قصه‌ها اختصاص یافته است (۱۴). قرآن کریم نیز به نیاز بشر و گرایش او به قصه توجه نشان داده و با تأکید بر علایق طبیعی انسان بسیاری از مباحث ظریف اعتقادی اجتماعی و اخلاقی را در قالب زیباترین داستانها طرح و ارائه می‌نماید (۱۳، ۱۵، ۱۶). قرآن مانند طبیبی حاذق و مشفق که داروی تلخ را بصورت دارویی در آورده که لعاب شیرین بر روی آن کشیده تا حقایق زندگی و مسائل اساسی سعادت را زیر لعابهای شیرین قصص جای‌داده و این روش همان اسلوب دقیق و راه حساس است در دنیای کنونی دانشمندان علوم تربیتی به آن توجه خاص مبذول داشته‌اند (۱۴). هویدا وهمایی به این نتیجه رسیدند که قصه‌های قرآنی موجب افزایش هوش هیجانی کودکان می‌شود (۱۵). سلیمان‌نژاد و همکاران نشان دادند که قصه‌های قرآنی بر مؤلفه مهارت‌های اجتماعی تأثیر دارد (۱۳). از این رو هر گونه اقدام که بتوان از طریق آن به دنیای کودکان وارد شد و بتوان افکار و معتقداتی که شایسته دنیای او است را به درون او منتقل کرد نه تنها باعث صرفه‌جویی در هزینه‌های عاطفی و اقتصادی جامعه خواهد بود بلکه آینده روشنتری برای کل جامعه بوجود خواهد آورد از این رو با توجه به اهمیتی که عزت‌نفس در سلامت روان‌شناختی کودکان ایفا می‌کند. محقق براساس تجارب خود برآن شد تا به بررسی تأثیر قصه‌های قرآنی بر کودکان پیش‌دبستانی بپردازد.

روش کار

این مطالعه نیمه تجربی در سال تحصیلی ۱۳۹۵-۱۳۹۶ از نوع پیش آزمون و پس آزمون با دو گروه مداخله و کنترل می‌باشد. جامعه پژوهش کودکان پیش دبستانی ۶ ساله دختر و پسر ثبت نام شده در مراکز پیش دبستانی شهرستان گنبد کاووس در استان گلستان می‌باشند که ۶۰ نفر بصورت تصادفی ساده از چهار مرکز پیش دبستانی با کمک فرمول حجم نمونه $n = [Z_{(1-\frac{\alpha}{2})} + Z_{(1-\beta)}]^2 * (S_1^2 + S_2^2) / (M_1 - M_2)^2$ براساس معیارهای ورود شامل داشتن بهره هوشی عادی، زندگی با والدین حقیقی خود، نداشتن مشکلات جسمی، مشکلات روانی، معلولیت و معیار خروج نداشتن غیبت در جلسات

جدول ۱: شرح جلسات تعریف قصه‌های قرآنی برای کودکان

عنوان جلسات	ابزار	هدف
جلسه اول	معارفه و آشنایی با کودکان، آشنایی با روند کار و گفتن قصه با موضوع اختیاری	ایجاد رابطه و اعتماد سازی، آشنایی با روند کار برای جلسات بعدی و آشنایی با پژوهشگر
جلسه دوم	عصایی که ازدها شد	قصه قرآنی براساس عزت نفس کلی
جلسه سوم	حضرت موسی (ع) و بهانه‌های بنی اسرائیل	قصه قرآنی بر اساس عزت نفس اجتماعی
جلسه چهارم	حضرت داود (ع) و کشته شدن جالوت	قصه قرآنی بر اساس عزت نفس اجتماعی
جلسه پنجم	پاداش کار نیک	قصه قرآنی بر اساس عزت نفس خانوادگی و تحصیلی
جلسه ششم	از محبت خاها گل می‌شود	قصه قرآنی بر اساس عزت نفس کلی
جلسه هفتم	پیر مرد فقیر	قصه قرآنی بر اساس عزت نفس تحصیلی
جلسه هشتم	پرکردن پرسش نامه عزت نفس	جمع‌بندی و شنیدن قصه مورد علاقه کودکان

گردید. در نهایت جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری تی زوج و تی مستقل و با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS16 استفاده گردید.

یافته‌ها

میانگین (انحراف معیار) سن نمونه‌های پژوهش (۵/۸۶(۰/۱۱) سال بود از نظر جنسیت ۳۰ نفر (۵۰٪) دختر و ۳۰ نفر (۵۰٪) پسر بودند میانگین (انحراف معیار) سن پدر (۳۶/۵۸(۳/۹۹) سال و میانگین (انحراف معیار) سن مادر (۳۲/۹۴(۵/۰۴) سال بود کودکان بطور میانگین (انحراف معیار) فرزند (۱/۶(۰/۵) خانواده بودند از نظر تحصیلات ۴۰ نفر (۶۶٪) از پدران دیپلم بودند و ۳۵ نفر (۵۸٪) از مادران تا مقطع دیپلم بودند از نظر شغل ۴۶ نفر (۷۶٪) از پدران شغل آزاد داشتند و ۵۲ نفر (۸۶٪) از مادران خانه دار بودند به منظور مقایسه عزت نفس قبل و بعد مداخله در گروه مداخله و کنترل از آزمون آماری تی زوج استفاده گردید که یافته‌های به دست آمده در جدول ۲ آورده شده است.

ابتدا منتخبی از آیات سوره مربوط به قصه برگزیده شده برای دانش‌آموزان خوانده شد، سپس خود قصه به زبان ساده و قابل فهم متناسب با سن آزمودنی‌ها بیان گردید. داستان تا ماجرای اصلی برای کودکان بیان، و در ادامه از کودکان خواسته می‌شود با توجه به مفهوم اصلی داستانهای آسمانی مورد بحث، موقعیت مشابهی را مجسم نموده و در مورد آن بحث و تبادل نظریه مدت بیست دقیقه به صورت گروهی انجام و بعد از آن داستان توسط پژوهشگر تا انتها خوانده می‌شود. پس از پایان یافتن قصه نیز در مورد قصه و نتایج آن و شخصیت‌های آن بحث می‌شود تکالیفی داده شده تا برای جلسه بعد آماده نمایند. در بیست دقیقه ابتدایی جلسات بعد تکالیف مورد بررسی قرار می‌گیرد. در این مدت برای گروه کنترل مداخله‌ای صورت نگرفت بلافاصله پس از اتمام برنامه در گروه آزمون و همزمان با آن در گروه کنترل مجدداً پرسشنامه کوپراسمیت توسط کمک پژوهشگر از طریق مصاحبه با کودک تکمیل گردید جهت پر کردن پرسشنامه سؤالات با صدای بلند برای کودکان خوانده شد و توسط کمک پژوهشگر و به کمک مربی پر

جدول ۲: مقایسه عزت نفس قبل و بعد مداخله در گروه مداخله و کنترل

گروه ← ابعاد ↓	کنترل میانگین (انحراف معیار)	مداخله میانگین (انحراف معیار)	سطح معنی داری P value
عمومی			
قبل مداخله	۱۱/۵۶(۱/۹)	۱۰/۲(۲/۲۲)	۰/۶۶
بعد مداخله	۱۵/۱(۲/۵)	۱۵/۲(۳/۲)	۰/۱۳
خانوادگی			
قبل مداخله	۴/۲۶(۱/۵)	۲(۱/۳۸)	۰/۷۴
بعد مداخله	۴/۹(۱/۱)	۵/۶۷(۱/۱)	۰/۵
اجتماعی			
قبل مداخله	۳/۶(۱/۵)	۳(۱/۳)	۰/۶۷
بعد مداخله	۵/۳۳(۱/۲۹)	۵/۱(۱/۴۸)	۰/۶۲
شغلی تحصیلی			
قبل مداخله	۳(۱/۱۱)	۳(۱/۲)	۰/۰۴
بعد مداخله	۴/۱(۱/۳۹)	۴/۲(۱/۷۷)	۰/۰۴
کلی			
قبل مداخله	۲۳/۲(۳/۲۷)	۲۱(۳/۸۹)	۰/۸۲
بعد مداخله	۲۷/۰۳(۴/۷)	۲۷/۷۳(۴/۱۶)	۰/۰۰۳

جدول ۳: مقایسه عزت نفس کودکان پیش و بعد از مداخله در گروه کنترل و آزمون (تی زوج)

ابعاد عزت نفس	گروه کنترل		گروه آزمون		P value
	قبل از مداخله کنترل	بعد از مداخله آزمون	قبل از مداخله کنترل	بعد از مداخله آزمون	
عزت نفس عمومی	۱۱/۵۶(۱/۹)	۱۵/۱(۲/۷)	۱۰/۲(۲/۲۴)	۱۵/۳(۳/۴)	۰/۰۰۲
عزت نفس خانوادگی	۴/۲۶(۱/۵)	۴/۹(۱/۱)	۴(۱/۳۸)	۵/۶۷(۱/۰۱)	۰/۰۱
عزت نفس اجتماعی	۳/۶(۱/۵)	۵/۳(۱/۲۹)	۳/۰۱(۱/۴۲)	۵(۱/۴۸)	۰/۰۱
عزت نفس شغلی تحصیلی	۳(۱/۱۱)	۴/۱(۱/۳۹)	۳(۱/۳۱)	۴/۲۶(۱/۷۷)	۰/۰۱
عزت نفس کلی	۲۳/۲(۳/۲۷)	۲۷/۰۳(۴/۷)	۲۱(۳/۸۹)	۲۷/۷(۴/۶)	۰/۰۱

در گروه کنترل (۲۷/۰۳(۴/۷) و در گروه آزمون (۲۷/۷ ۳(۴/۶) بعد مداخله را نشان داد که آزمون تی مستقل اختلاف معنی داری را بین دو گروه نشان نداد (P = ۰/۰۵۴). در مقایسه ابعاد عزت نفس گروه

مقایسه عزت نفس در گروه مداخله و کنترل قبل و بعد از مداخله از آزمون آماری تی مستقل استفاده گردید که یافته‌های به دست آمده در جدول شماره دو آورده شده است که نشان می‌دهد عزت نفس کودکان

خانه‌های مکزیکی به بررسی ارتباط بین داستان‌گویی شفاهی و افزایش سواد در خانواده‌ها پرداخت و نشان داد که قصه‌گویی شفاهی موجب افزایش سواد در کودکان می‌گردد (۲۰). در مطالعات دیگر زارعی (۱۳۹۲) یوسفی‌لویه (۱۳۸۷) و نصیرزاده (۱۳۸۸) به اثربخشی قصه‌درمانی بر اضطراب فیزیولوژیک، نگرانی، اختلالات اضطرابی و پرخاشگری پی بردند (۲۱-۲۲). نتایج پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که داشتن عزت‌نفس پایین موجب بی‌توجهی و عدم اقدام و کمک به کودکان می‌گردد لذا باید هر چه زودتر و با استفاده از روش‌های متناسب با سنین رشد کودکان به آنان توجه کرد (۱۸). خالدیان و همکاران (۱۳۹۴) نیز در پژوهشی تحت عنوان تأثیر قصه‌های قرآنی بر عزت‌نفس دانشجویان دیواندره نشان داد که قصه‌های قرآنی موجب افزایش عزت‌نفس دانشجویان می‌شود. داستان‌ها و قصه‌ها به افراد اجازه قالب‌دهی به رفتارها، نگرش‌ها و خویشتن‌شناسی می‌دهد که در نهایت منجر به افزایش عزت‌نفس می‌شود (۱۶).

نتیجه‌گیری

تفاوت‌های فردی، دقت، صداقت، شرایط روحی و روانی، بهره‌هوشی، تفاوت‌های شخصیتی، تفاوت در زمینه‌های خانوادگی و تربیتی والدین، استرس‌های زندگی و کوتاه بودن زمان مداخله شاید از عوامل نتایج متفاوت این پژوهش با دیگر پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه قصه‌گویی و عزت‌نفس باشد، یافته‌های پژوهش حاضر نشان از ارتقاء عزت‌نفس کودکان فقط در بعد خانوادگی را نشان می‌دهد زیربنای عزت‌نفس در خانواده و در نخستین سالهای زندگی بنیان گذاشته می‌شود و نگرش والدین در شکل‌گیری عزت‌نفس مؤثر است و انسان ذاتاً الگوتطلب و الگوپذیر است، کودک در چند سال نخست زندگی خود، همه کارهایش را از الگوهای پیرامون خود که در درجه اول «پدر و مادر» او هستند، الگوبرداری می‌کند. می‌توان از خانواده‌ها به عنوان بازوی توانمند در مدارس دارای پیش‌دبستانی و فراهم آوردن زمینه لازم جهت ایجاد شناخت و آگاهی نسبت به ارزشها و مسائل اعتقادی و دینی بهره‌جست. از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به تفاوت‌های شخصیتی در کودکان و عدم وجود اتاقی که در آن شرایط قصه‌گویی مهیا باشد و کوچک بودن گروه سنی اشاره کرد، نتایج این پژوهش تنها می‌تواند راهگشای پژوهش‌های بزرگتری قرار گیرد.

سپاس‌گزاری

این پژوهش برگرفته از پایان‌نامه با شماره ۹۵۱۰۱۳ و کداخلاق IR.IAU.CHALUS.REC.1395.6 و کد ثبت کارآزمایی بالینی IRCT2017031233032N1 است. بدین‌وسیله مراتب قدردانی خود را از معاونت محترم پژوهشی و پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی‌آبادکتول و کلیه واحدهای پژوهش و افراد شرکت‌کننده و والدین در این مطالعه که با همکاری خود امکان انجام این پژوهش را فراهم نمودند اعلام می‌داریم.

References

- Hockenberry MJ, Wilson D. Wong's nursing care of infants and children: Elsevier Health Sciences; 2014.
- Krogh S, Slenntz K. Early childhood education .Yesterday.Today . Tomorrow. UK: Cambridge university press; 2011.

آزمون و کنترل فقط در بعد عزت‌نفس خانوادگی اختلاف معنی‌داری مشاهده شد ($P = 0/006$). که نشان از اثربخشی قصه‌های قرآنی بر عزت‌نفس کودکان می‌باشد. آزمون تی‌زوج در گروه کنترل میزان عزت‌نفس را قبل از مداخله $23/2(37/27)$ و بعد از مداخله $27/03(4/7)$ نشان داد که از نظر آماری اختلاف معنی‌داری نشان داد ($P = 0/01$). آزمون تی‌زوج قبل از مداخله عزت‌نفس را در گروه آزمون $21(37/89)$ و بعد از مداخله $27/7(4/1)$ که از نظر آماری اختلاف معنی‌داری نشان داد. ($P = 0/01$) که اندازه اثر در گروه آزمون بیشتر از گروه کنترل بود. (جدول ۳).

بحث

هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر قصه‌های قرآنی بر عزت‌نفس کودکان پیش‌دبستانی گنبدکاووس استان گلستان در سال ۱۳۹۵ می‌باشد. نتایج این مطالعه نشان داد بین عزت‌نفس و قصه‌های قرآنی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. فقط اثربخشی روش قصه‌های قرآنی بر عزت‌نفس کودکان فقط در بعد خانوادگی را نشان می‌دهد. علی‌اکبری و همکاران (۱۳۹۳) مطالعه‌ای تحت عنوان اثربخشی قصه‌گویی بر مولفه‌های هوش اخلاقی کودکان دختر پیش‌دبستانی در شهر اصفهان انجام دادند و نشان دادند که قصه‌گویی بر افزایش مولفه‌های همدلی، وجدان، احترام و بردباری در کودکان مؤثر است (۱۰). از جمله متغیرهایی که بر شخصیت افراد مؤثر می‌باشد داشتن عزت‌نفس بالا می‌باشد (۱۸). در مطالعه سلیمان‌نژاد (۱۳۹۳) مطالعه تحت عنوان بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های اجتماعی از طریق قصه‌های قرآنی بر کودکان پیش‌دبستانی شهرستان خوی انجام داد و نشان داد که قصه‌های قرآنی بر مولفه‌های مهارت‌های اجتماعی (رفتارهای نوع‌دوستانه، رفتارهای اجتماعی نامناسب، رفتارهای تکانشی، رابطه با همسالان، برتری‌طلبی و اطمینان زیاد به خود داشتن) اثر مثبت دارد (۱۳). چنان‌که در قرآن نیز آمده است: "به راستی در سرگذشت آنها برای خردمندان عبرتی است." (کهف آیه ۶۴) هدف اصلی بیان قصه‌ها در قرآن عبرت‌آموزی و اصلاح رفتارهایی است که افزایش رفتارهای جامعه‌پسندانه را در بردارد. در عین حال، چنین رفتارهای همراه با آگاهی، بینش، منطق همان چیز است که توسط روانشناس‌ها در قالب مهارت‌های افزایش عزت‌نفس ارائه می‌شود در حالی که خداوند ۱۴۰۰ سال پیش آنها را به انسانها آموزش داده و همیشه تازگی‌شان حفظ شده است (۱۶). سلطانی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش اثربخشی روش قصه‌گویی به صورت گروهی در افزایش عزت‌نفس کودکان دختر پایه دوم ابتدایی تهران نشان داد که قصه‌گویی به صورت گروهی باعث افزایش عزت‌نفس کودکان می‌شود (۱۸). حکمتی‌پور و همکاران (۱۳۹۳) در مطالعه‌ای تحت عنوان تأثیر قصه‌گویی بر خودکارآمدی تحصیلی کودکان مبتلا به تالاسمی مشهد نشان دادند که قصه‌گویی به صورت گروهی بر خودکارآمدی گروهی و تحصیلی کودکان تأثیر دارد (۱۹). لسلریس (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای کیفی با عنوان داستان‌گویی در

4. Kaplan S. Textbook of psychiatry. Philadelphia: Wolters Kluwer Health; 2016.
5. Park N, Peterson C. Positive psychology and character strengths: Application to strengths-based school counseling. *Prof Sch Couns*. 2008;12(2):85-92.
6. Home J. Differences in Body Image, Self-esteem, and Response to Teasing Based on Gender. Carolina, US Western Carolina University; 2005.
7. Zuffianò A, Alessandri G, Gerbino M, Kanacri BPL, Di Giunta L, Milioni M, et al. Academic achievement: The unique contribution of self-efficacy beliefs in self-regulated learning beyond intelligence, personality traits, and self-esteem. *Learn Individ Differ*. 2013;23:158-62.
8. Azizi M, Khamseh F, Rahimi A, Barati M. The relationship between self-esteem and depression in nursing students of a selected medical university in Tehran. *Iranian J Psychiatr Nurs*. 2013;1(1):28-34.
9. Yavar Kermany K. The investigation and comparison self-esteem control source and academic progress of athletic in high school girls International Conference on Sport Science; Iran 2015.
10. Aliakbari M, Alipour A, Dornajafi Shirazi M. The effect of storytelling on moral intelligence components of preschool female students in Isfahan city. *Soc Cogn*. 2014;3(6):32-43.
11. Khalajy H. Impact on self-esteem Qur'anic stories preschoolers. *J Spec Educ Promo*. 2015;1(4):98-116.
12. Radbakhsh N, Mohammadi Far M, Kian Ersi M. Effectiveness of play and storytelling on creativity development in children. *Initiat Creat Human*. 2013;2(4):177-95.
13. Solyman Nejad A, Soda H. The effect of social skills through stories of the Quran to children. *Psychol Religion*. 2014;2(26):81-97.
14. Poshtdar M. Storytelling and Creative Drama. 16, editor. Tehran: Payamenoor; 2014.
15. Howyda R, Homae R. The impact of Qur'anic stories on children's emotional intelligence. *J Educ Psychol*. 2010;11:61-76.
16. Khaledian M, Salehi A, Shakeri R. Tales of Quran impact on students' self-esteem. Islamic Propagation Office Seminary of Qom Branch; Qom 2015. p. 62-82.
17. Mosa Zadeh T, Sultan Moradi A. The effect of coping skills training on self-efficacy and self-esteem of male students first grade secondary. 2014;3(2):226-39.
18. Soltani M, Arian K, Angaji L. Effectiveness of the method of storytelling as a group of self-esteem second grade elementary school children. *J Educ Psychol Stud*. 2014;9(29):95- 109.
19. Hekmatipour N, Vaghee S, Nekah A, Mohsen S. Effects of Storytelling on Educational Self-efficacy in Children with Thalassemia, Aged 7-12 Years Old. *Evidence Based Care*. 2015;5(3):19-28.
20. Reese L. Storytelling in Mexican Homes: Connections Between Oral and Literacy Practices. *Biling Res J*. 2012;35(3):277-93. DOI: [10.1080/15235882.2012.734006](https://doi.org/10.1080/15235882.2012.734006) PMID: 23565052
21. Zarei K, Parandeh Motlagh Z, Seyedfatemi N, Khoshbakht F, Haghani H, Zarei M. Impact of storytelling on physiological, worry and social anxieties in hospitalized. school-aged children. *Med Surg Nurs J*. 2013;2(3): 115-21.
22. Yusefi Lovie M, Matin A. The Effect of Story Therapy on coping strategies of children with learning difficulties. *J Res Except Child*. 2006;20(2):603-22.
23. Nasirzadeh R, Nasirzadeh R. Standardization, reliability and validity of the scale is a story (DAS) in children 6 to 11 years old. *Res Behav Sci*. 2012;11(4):26-118.